

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СИЛАБУС ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *07 «Управління та адміністрування»*

Код та найменування спеціальності *076 «Підприємництво та торгівля»*

Освітньо-професійна програма *Підприємництво і торгівля, товарознавство та експертиза в митній справі*

Ступінь вищої освіти *Бакалавр*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності *076 «Підприємництво та торгівля»*
від 17.04.2024 року

Реєстраційний номер в навчальному відділі НЦООП

К 11-06

1. Загальна інформація

Кафедра: [Торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом](#)

Викладач: **Богданов Олександр Олександрович**, старший викладач кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, PhD доктор філософії

[Профайл](#)

Контакти:
bogdanov@wiktoriya.com
+380959375101

Освітній компонент викладається на та 3 курсі у 5 семестрі

Кількість: кредитів - 3, годин – 90

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	40	18	22
заочна	14	6	8
Самостійна робота, годин	Денна -50		Заочна - 76

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компоненту

Біржова діяльність широко застосовується у світовій практиці як інструмент хеджування ризиків реального ринку та є інструментом стабілізації макроекономічних показників світових ринків основних активів. Біржа виконує функції посередника між продавцем та покупцем реальних товарів, фінансового посередника між суб'єктами з надлишком та нестачею фінансових коштів та інструменту розподілу ризиків. Вивчення даної дисципліни включає ознайомлення з основними видами біржових операцій та біржових контрактів, стратегіями хеджування ризиків за допомогою ф'ючерсних та опціонних контрактів та основами аналізу ринку для здійснення біржових прогнозів.

3. Мета освітнього компоненту

Мета викладання навчальної дисципліни «Організація біржової діяльності» – формування системи знань та практичних навиків з біржової діяльності та ефективного використання біржових операцій в майбутній професійній діяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Організація біржової діяльності» студенти повинні

знати:

- основні поняття в сфері біржової діяльності;
- основні нормативні і законодавчі акти, що регулюють біржову діяльність в Україні;
- класифікаційні ознаки та види бірж;
- процедурні питання зі створення біржі, її реєстрації та структури управління;
- правила здійснення біржових операцій;
- порядок організації торговельного процесу в біржовій операційній залі;
- порядок взаємних розрахунків членів біржі та інших учасників біржової торгівлі;
- принципи встановлення та правила котирування цін на товарній біржі;
- базові методи аналізу біржових цін.

вміти:

- використовувати біржову інформацію для здійснення господарських операцій;
- організовувати взаємовідносини підприємства з біржами та брокерськими конторами;

- організувати збут сільськогосподарської продукції через товарні біржі;
- здійснювати біржові операції та визначати їх ефективність.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Організація біржової діяльності» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність](#) та освітньо-професійній програмі [«Підприємництво і торгівля, товарознавство та експертиза в митній справі»](#) підготовки бакалаврів.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
- СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Програмні результати навчання

- ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.
- ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.
- ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.
- ПРН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.
- ПРН 22. Вміти формувати ефективну товарно-асортиментну політику.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних завдань

Тема	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. Зміст і організація біржової діяльності			
1	Сутність біржі та її економічна природа. Функції та характерні ознаки біржової діяльності. Види бірж. Класифікація біржових товарів. Сутність цінних паперів як біржового товару. Процедура	2	1

	лістингу на українських біржах. Особливості валюти як біржового товару. Міжнародний валютний ринок Forex. Види біржових контрактів. Фінансові інструменти.		
2	Засновники та члени біржі. Їх права й обов'язки. Організаційна структура управління біржою. Повноваження загальних зборів членів біржі. Функції Біржового комітету. Біржовий арбітраж. Характеристика діяльності котирувальної комісії. Учасники біржових сесій. Біржові посередники: брокери та дилери. Сутність і види брокерської діяльності. Правове регулювання брокерської діяльності. Організація діяльності брокерської фірми. Види доручень клієнта брокеру. Договір на брокерське обслуговування. Звітність щодо виконання наказів клієнтів.	2	1
3	Порядок ведення біржових торгів (процедура торгівлі). Вимоги до організації операційної зали. Методи ведення біржового торгу. Форми біржового аукціону. Процедура ведення біржових торгів. Мова жестів і сленг професійних брокерів. Поняття та види біржових котирувань. Методи котирування. Особливості і перспективи розвитку системи електронних біржових торгів.	2	1
4	Суть біржового клірингу. Особливості функціонування клірингових палат ф'ючерсних бірж. Маржа: початкова, підтримуюча, варіаційна. Забезпечення додаткових фінансових гарантій розрахункової палати. Процедура поставки за біржовими контрактами. Організація поставки за ф'ючерсними контрактами. Первинна та вторинна поставка. Етапи процесу поставки.	2	1
Змістовний модуль 2. Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі			
1	Сутність та види фінансових ф'ючерсів. Відсоткові ф'ючерси. Ф'ючерси з конкретною та абстрактною базами. Індексний контракт. Індеси Standard & Poor's 500, NYSE Composite Index, індекс Доу-Джонса. Учасники ринку фінансових ф'ючерсів. Хейдери, спекулянти, трейдери, арбітражери. Ф'ючерсні контракти з валютою. Відмінності між ф'ючерсами та форвардами. Механізм ф'ючерсних валютних операцій. Основні характеристики опціонів: інструмент, термін дії, ціна, тип (пут, кол, подвійний). Європейські та американські опціони. Товарні опціони. Внутрішня та часова вартість премії. Основні стратегії з товарними опціонами. Вертикальні та горизонтальні стратегії. Опціони із фінансовими інструментами.	4	1
2	Нестабільність ринку. Поняття «беквардейшн» і «контанго». Ціноутворення на ф'ючерсних ринках. Взаємозв'язок між ф'ючерсними та спотовими цінами. Теорія раціональних сподівань. Арбітражна теорія цін. Сутність фундаментального аналізу. Методика фундаментального аналізу на сировинних ф'ючерсних ринках. Фактори впливу на ціну на сільськогосподарських ринках. Фундаментальний аналіз на фондових ринках. Фактори впливу на ціну фінансових інструментів. Методи оцінки інвестиційних якостей цінних паперів. Етапи фундаментального аналізу. Фундаментальний аналіз на ф'ючерсних ринках. Етапи аналізу. Аналіз макроекономічних показників. Сутність технічного аналізу. Постулати технічного аналізу. Типи трендів. Засоби технічного аналізу. Графіки цін. Метод «японських свічок». Методи дотримання тренду. Життєвий цикл тренду. Метод руху середніх значень ціни. Осцилятори. Аналіз показників обсягів торгів. Теорія	4	1

	динамічної нерівноваги. Структурні теорії.		
3	Сутність хеджування. Повне та неповне хеджування. Базисний ризик. Звичайне, арбітражне, селективне та випереджувальне хеджування. Хедж «без одного», «стрічковий», «стрічка, що згортається», «безперервний», «спредовий». Визначення кількості ф'ючерських позицій. Коефіцієнт хеджування. Хеджування продажем та хеджування купівлею. Економічна суть біржової спекуляції. Види біржової спекуляції. Правила спекулятивних угод. «Бики» та «ведмеді». Види біржових спекулянтів. Спред (стредл), види спредів. Спредові стратегії. Спекулятивні стратегії з опціонами.	2	
Всього:		18	6

5.2 Перелік практичних робіт

№ з/п	Назва практичної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Сутність біржової діяльності	4	1
2	Учасники біржових торгів	2	-
3	Організація біржових торгів	2	1
4	Система розрахунків за біржовими угодами та їх виконання	4	2
5	Особливості ринків ф'ючерсів та опціонів.	4	2
6	Фундаментальний та технічний аналіз біржових цін та курсів	3	1
7	Спекуляція та хеджування на ф'ючерських ринках	3	1
Всього:		22	8

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ теми	Назва теми	денна	заочна	Завдання до самостійної роботи
1.	Сутність біржової діяльності	8	11	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Суть біржі та її економічна природа. 2. Функції та характерні ознаки біржової торгівлі. 3. Види бірж 4. Класифікація біржових товарів 5. Види біржових контрактів
2.	Учасники біржових торгів	7	11	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Учасники біржових сесій 2. Організаційна структура біржі. 3. Біржові посередники. 4. Договір на брокерське обслуговування
3.	Організація біржових торгів	7	10	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Організація біржової зали 2. Жести та мова професійних брокерів 3. Порядок укладення біржової угоди 4. Види та методи біржових котирувань 5. Особливості і перспективи розвитку системи електронних біржових торгів Розв'яжіть задачі.
4.	Система розрахунків за біржовими угодами та їх виконання	7	10	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Суть та особливості біржового клірингу 2. Учасники системи біржових розрахунків та їхні взаємовідносини 3. Виконання поставки за ф'ючерськими

				контрактами
5.	Особливості ринків ф'ючерсів та опціонів.	7	12	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Особливості ф'ючерсних контрактів 2. Ф'ючерсні контракти з валютою 3. Розрахунок вартості опціону Розв'яжіть задачі.
6.	Фундаментальний та технічний аналіз біржових цін та курсів	7	10	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Методика фундаментального аналізу на сировинних ф'ючерсних ринках.. 2. Методи оцінки інвестиційних якостей цінних паперів. 3. Засоби технічного аналізу.
7.	Спекуляція та хеджування на ф'ючерсних ринках	7	12	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Сутність хеджування. 2. Види хеджування. 3. Визначення оптимальної кількості ф'ючерсних позицій. 4. Спекулятивні стратегії з опціонами. Розв'яжіть задачі.
Всього		50	76	

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- тестування знань здобувачів за темами;
- виконання і захист практичних робіт;
- усне опитування.
- підготовка доповідей, повідомлень.

Підсумковий контроль – *диф.залик*.

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1. Зміст і організація біржової діяльності		
Практичні роботи*	30	30
Самостійна робота*	5	5
Доповіді	15	15
Всього за змістовний модуль 1	50,0	50,0
Змістовний модуль 2. Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі		
Практичні роботи*	40	40
Самостійна робота*	5	5

Доповіді	5	5
Всього за змістовний модуль 2	50,0	50,0
Всього	100,0	100,0

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті.](#)

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Практичні роботи (оцінювання однієї роботи)

9,0-10,0	Практична відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
8,0 -8,9	Практична відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
7,0 – 7,9	Практична відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
5,0 – 6,9	Практична відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0 – 4,9	Практична не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

Самостійна робота (за один модуль згідно відсотку виконання)

4,5 - 5 балів	90 - 100 %	відмінно
4,0 - 4,4 балів	74 – 89%	дуже добре
3,5 – 3,9 балів	60 – 73%	добре
2,1 – 3,4 балів	35 – 59 %	достатньо
0-2 балів	0-35 %	незадовільно

Підготовка доповідей з презентаціями (оцінка за одну доповідь, планується на перший модуль - 3 доповіді, на другий модуль - 1 доповідь)

4,1-5,0	Доповідь підготовлена на актуальну тематику, має якісну презентацію та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді на поставлені запитання	відмінно
3,1 -4,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, при відповіді на питання допущені неточності	дуже добре
2,1 – 3,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання неповні, допущені помилки	добре
1,1 – 2,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0 – 1	Доповідь підготовлена на низькому рівні або відсутня	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія;

Наочні: ілюстрація, демонстрація.

Практичні заняття: аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, виконання ситуаційно-розрахункових задач, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод);

Самостійна робота (доповіді з презентаціями, індивідуальні навчально-дослідні завдання): робота з навчально-методичними матеріалами, робота зі статистично-аналітичними звітами, складання планової та звітної документації, науково-дослідна робота студентів реферування, конспектування)

8. Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1. Основи підприємництва [Електронний ресурс]: підручник / Н. В. Валінкевич, Т. О. Біляк, С. Ю. Бірюченко та ін.; під заг. ред. Н. В. Валінкевич; Житомир. держ. технол. ун-т. — Житомир: ЖДТУ, 2019. — 493 с.

1. Конспект лекцій з дисципліни "Біржова діяльність" [Електронний ресурс]: галузь знань 07 "Управління та адміністрування" спец. 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" ступінь бакалавр / І. Г. Кривоногова; відп. за вип. Н. Й. Басюркіна; Каф. управління бізнесом. — Одеса: ОНАХТ, 2020. — 47 с.

2. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни "Біржова діяльність" [Електронний ресурс]: галузь знань 07 "Управління та адміністрування" спец. 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" ступінь бакалавр / Ю. О. Бровкіна, І. Г. Кривоногова; відп. за вип. Н. Й. Басюркіна; Каф. управління бізнесом. — Одеса: ОНАХТ, 2020. — 12 с.

3. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни "Біржова діяльність" [Електронний ресурс]: галузь знань 07 "Управління та адміністрування" спец. 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" ступінь бакалавр / І. Г. Кривоногова; відп. за вип. Н. Й. Басюркіна; Каф. управління бізнесом. — Одеса: ОНАХТ, 2020. — 10 с.

4. Основи підприємництва [Електронний ресурс]: підручник / Н. В. Валінкевич, Т. О. Біляк, С. Ю. Бірюченко та ін.; під заг. ред. Н. В. Валінкевич; Житомир. держ. технол. ун-т. — Житомир: ЖДТУ, 2019. — 493 с.

5. Трансформації вітчизняного підприємництва в умовах ризиків і загроз сьогодення [Текст]: монографія / Н. Й. Басюркіна, О. О. Богданов, А. В. Гріщенко та ін.; за ред. Н. Й. Басюркіної; Одес. нац. технол. ун-т. — Івано-Франківськ, 2023. — 467 с.

Додаткові:

1. Офіційний веб-портал «Законодавство України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>

3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua/>

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015 та роботодавців](#)

Викладач

ПІДПИСАНО

Олександр БОГДАНОВ

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом

Протокол №9 від 29.01.2024 року

Завідувач кафедри

ПІДПИСАНО

Наталія БАСЮРКІНА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант «Підприємництво і торгівля,
товарознавство і експертиза в митній справі»
доцент кафедри торговельного підприємництва,
товарознавства та управління бізнесом
д.т.н., професор

ПІДПИСАНО

Яків ВЕРХІВКЕР